

Реферат на тему: "Творчість і життя М. Шашкевича"

Маркіян Шашкевич

ТВОРЧІСТЬ І ЖИТТЯ М.ШАШКЕВИЧА

Мав коротке але плідне життя. За 32 прожиті роки Маркіян Шашкевич визначився на Західній Україні як перший народний поет, прозаїк, публіцист і перекладач, автор першої книжки українською мовою "Русалка Дністровая".

Маркіян Семенович Шашкевич народився 6 листопада 1811 року в селі Підлісся Золочівського повіту на Львівщині в сім'ї священика. Початкову освіту здобув у дяка, потім навчався в Золочівській німецькій школі, у Львівській та Бережанській гімназіях.

З 1829 року юнак навчається у Львівській духовній семінарії і водночас є слухачем філософського відділу університету. Але офіційна традиційна наука не цікавила його. Я. Головацький згадував пізніше: "Він все тужив за чимось, чого в школах не вчили, чого не знаходив ні в старих, ні в нових словесностях".

У гімназійний період Маркіян Шашкевич почав писати вірші.

21 лютого 1831 року Шашкевича було виключено з семінарії за порушення семінарського режиму й "вільнодумство". Розгніваний батько вімовився від сина. Тому Маркіян залишити у Львові в дядька по матері Захара Авдиківського.

У ці роки Шашкевич активно займається самоосвітою. Читає все, що стосується слов'янських культур, знайомиться з "Енеїдою" І. Котляревського, граматику О. Павловського, зі збіркою народних пісень М. Максимовича.

1833 року помер батько Шашкевича, і тому треба було дбати про сім'ю. Він знову поступив у Львівську семінарію і по закінченні її (1838) став попом на селі.

Шашкевич очолив гурток прогресивної молоді "руська трійця", який виступив на захист української літератури, проти ополячування населення Галичини. 1834 року гурток львівських семінаристів остаточно оформився в культурно-просвітню організацію.

На літературну ниву Шашкевич вступив 1835 року, надрукувавши у Львові оду до Цісаря Франца І "Голос галичан". Наступного року вийшла в Перемишлі польською мовою полемічна брошура Шашкевича "Азбука і абецадло". Це була відповідь українського патріота на намагання української шляхти й клерикалів ввести в українську мову й літературну польську абетку.

Дбаючи про розвиток народної освіти поводитир "Руської трійці" склав 1836 року першу "Читанку" українською мовою. Незважаючи на настійну потребу для дітей, її вороже зустріла цензура. Тільки 1850 року "Читанку" видав у Львові Яків Головацький і від тоді вона з успіхом використовувалась в початкових школах Галичини.

1837 року здійснилася заповітна мрія Шашкевичивого гуртка: в Будимі (Будапешт) з'явилася "Русалка Дністровая" - перша книга народною українською мовою в

Галичині.

Матеріальні нестатки, постійне цькування властей вкрай погіршили здоров'я Шашкевича (з студентських років він хворів на сухоти). 1842 року поет пербрався до Новосілок Новомилятинського району й остаточно занедужав. Смерть молодшого сина спричинила в нього тяжкі переживання і сприяла загостренню туберкульозу. Втратив зір і слух, паралізований він ще кілька місців страждав. 7 червня 1843 року Маркіян Шашкевич помер.

Для нащадків не збереглося жодного прижиттєвого портрета Маркіяна Шашкевича. Його усний портрет подає Микола Устинович: "Шашкевич був середнього росту, тонкою будови і м'ягеньких рис лиця. Синє і сумнеє око., юно русе волосся і ніжність постави надали його подобі щось дівочого. Високе його чоло було уже в молоді роки пописане плужком глибоких думок... На лиці одбивалась якась-то тужливість і терпіння..."

Художня спадщина Маркіяна Шашкевича невелика: три десятки поезій, романтичне оповідання "Олена" та переспіви та й переклади із староруської, чеської, польської і сербської мов. В особі Шашкевича в українську літературу ввійшов талановитий поет, перекладач, патріот, гуманіст, людина високою культури й громадянської мужності. Провідний мотив Шашкевичевої творчості – заклик до національного єднання на демократичній основі, ідея захисту рідної мови, культури.

Маркіян Шашкевич справедливо вважався одним із основоположників громадянської лірики в українській літературі. Тема національного відродження органічно єдналася у нього із закликом до боротьби проти суспільної реакції.

Під керівництвом Шашкевича гуртківці взялися за творення в Галичині нового письменства. 1833 року вони впорядкували рукописну збірку "Син Русі", котра збереглася до наших днів. Складена вона головним чином з поетичних творів учасників гуртка. Треба гадати, що М. Дашкевич не готував цю збірку до друку, а розцінював її як перевірку — чи є з ким братися за велике діло.

У збірці виразно прозвучав заклик до єднання народних сил, до національного відродження.

Прямим продовженням вірша "До синів Русі" є мініатюра М. Шашкевича "Слово до читателей русского языка":

Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припадає,
Най щезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде.
Разом, разом, хто сил має,
Гоніть з Русі мраки тьмаві;
Зависть най нас —не спиняє,—
Разом к світлу, други жваві!

Друга збірка Шашкевичевого гуртка — альманах "Зоря" (1834) — фольклорно-літературна. Рукопис "Зорі" не зберігся. Проте відомо, що збірка відкривалася

портретом Богдана Хмельницького та нарисом М. Шашкевича про видатного полководця. До неї входили також вірші членів "Руської трійці".

Цензор заборонив друкувати "Зоря".

Згодом частина матеріалів із цієї збірки потрапила до "Русалки Дністрової". Все— ж "Зоря", на думку дослідників, була за змістом набагато сміливішою, ніж "Русалка...".

Після заборони "Зорі" члени "трійці", зазнали переслідувань, за ними було встановлено поліцейний нагляд. Тому за підготовку нової збірки М. Шашкевич і його друзі взяли лише тоді, коли трапилася нагода обминути віденську та львівську цензури. У 1836 році члени гуртка підготували згадану "Русалку Дністровую".

Тут 1837 року і вийшла "Русалка Дністровая" — третя збірка "Руської трійці". Ця книга, за словами І. Франка, "...хоть і який незначний її зміст, які неясні думки в ній висказані, була свого часу явищем наскрізь революційним..."

Збірку радо зустріли прогресивні діячі слов'янства і високо оцінили її. "Русалка Дністровая" відіграла велику роль у справі національно-культурного відродження на західноукраїнських землях. Вона стала важливим надбанням української культури, духовним скарбом народу, провісницею нового, демократичного письменства.

М. Шашкевич перший, а за ним І. Вагилевич та Я. Головацький почали збирати народні пісні. Шашкевич робив це переважно в рідному Підлиссі та в сусідньому селі Княжому. За час навчання в гімназії, а потім за семінарські роки в нього набралось більше десятка зошитів із пісенним фольклором.

Ми не випадково торкнулися діяльності М. Шашкевича як фольклориста у контексті розмови про його поетичну спадщину, бо він як поет виростає з народної пісні. У поезіях "Туга", "Вірна", "Розпука", "До милої", "Над Бугом" та інших, немовби написаних "на мелодію", багато пісенних образів і прийомів. Під віршем "Хмельницького обступление Львова" так і зазначено: "Строям народної пісні". Народною піснею стала лірична поезія М. Шашкевича "Веснівка".

М. Шашкевич був тонким ліриком і полюбляв малі поетичні форми. Єдиний його задум написати поему, яка мала називатись "Перекинчик бісурманський", залишився незавершеним. Був написаний тільки початок — три "пісеньки" про старого бандуриста.

Спробував М. Шашкевич свої сили і в художній прозі. У "Русалці Дністровій" він опублікував романтичне оповідання "Олена", назвавши його казкою. Цей єдиний прозовий твір Шашкевича відзначається соціальною гостротою і виразним антикріпосницьким спрямуванням. Оповіданням "Олена" М. Шашкевич поклав початок опришківській темі в українській літературі. Народні месники убивають пана і його посіпак, коли ті, відбивши у молодого селянина Семена його наречену, повертаються до замку. Характерно, що і прізвище одного з головних героїв твору — Бойчук. Саме так називався побратим О. Довбуша.

Літературна творчість М. Шашкевича тривала недовго — з 1833 по 1843 рік, та й то, починаючи від 1837 року, із значними перервами. Проте в ній сучасники бачили справу всенародного значення. М. Шашкевич визначився за той час і як талановитий

перекладач із сербської, чеської, польської та грецької мов. Фрагмент його переспіву "Слова о полку Ігоревім" ("Плач Ярославни"), який дійшов до нас, свідчить, що поет дуже відповідально ставився до цієї пам'ятки культури. М. Шашкевич перший в українській літературі переклав "Краледвірський рукопис" В. Ганки. Неабияке значення мають також публіцистичні праці письменника.

Поетична спадщина поета — коштовна перлина в духовній скарбниці українського народу.